

A LENGYEL-MAGYAR HATÁR

MA MÁR SZINTE MINDENKI tud arról, hogy a múlt folyamán milyen lelki kapcsolatok alakultak ki a magyar és lengyel nemzet történelmi egyéniségében. Sok tanulmány jelent meg — bár kevés visszhangja akadt ezeknek is — a kölcsönös misszióról s a valóban megvolt XVI—XVII. századi missziótudatról, a fegyveres segítség erejéről, melyet a magyar a lengyelnek nem egyszer nyújtott a kelet és a lengyel a magyarnak a dél ellen folytatott háborúiban. A múltban mindkét nemzet igyekezett azokat a kulturális feladatokat teljesíteni, melyeket a földrajzi helyzetből adódó történelmi hivatás reá rótt. Természetes, hogy ez a hivatás nagyon sok esetben hatalmi terjeszkedésre ihlette a két államot, de amíg a magyarságot dél felé fordította, addig a lengyel népet észak területei felé irányította. A magyarság terjeszkedési vonala a bosnyák, szerb, havasalföldi és moldvai törzsek, majd fejedelemségek felé húzott s a népek e területek felé kellett tekintenie, ha a keresztény kultúra áldásait ki akarta terjeszteni az itt élő s akkor még egyszerű életkeretek között élő népekre. Ezzel szemben a lengyel az orosz területek felé pillantott, majd a német lovagrenddel és a litvánokkal szemben kellett helyt állania. Ez a kölcsönös, de sohasem ellentétes terjeszkedés tette lehetővé a civilizáció kiterjesztését sok olyan népre, mely nem tudott együtt haladni az általános kulturális fejlődéssel. Lengyelország mindenkor az Odera és Visztula irányát követte hatalmi expanziójában, míg Magyarország a Duna folyásának megfelelően a dél és délkelet népei fölött gyakorolt hatalmat. Ez a geopolitikai érdekelágazás teszi érthetővé, hogy egymás mellett oly két hatalmas birodalom állhatott meg és fejlődhetett, mint amilyen volt a Piastok, majd a Jagellók Lengyelországa, nemkülönb az Árpádok és az Anjouk Magyar Birodalma. Ilyen körülmények között élte a maga életét a két nemzet s a közös uralkodók kormányzása alatt nemcsak az érdekek kölcsönös felismeréséből származó politikai tudat alakult ki, hanem kibontakozott egy szinte egyszárnyalású lélek, egy hasonló vonalakon nyugvó gondolkodás is. Ennek a gondolkodásnak legszebben Wiśniowiecki Jeremiás herceg adott kifejezést akkor, amikor az I. Rákóczi György erdélyi fejedelemhez vezetett követtség üdvözlő szavait tolmácsolta a következőkben: „Nincs nép, nincs nemzet, mely a lengyelekkel szokásaira s természetére nézve annyira egyeznék, mint a magyar; ugyanolyan fegyvereik vannak, egyforma a harcolási módjuk, életmódjuk is azonos,

sőt néhány évvel ezelőtt — célzás a XVI. századi lengyel öltözködésre, mely magyar elemeket vett fel és magyar díszítési mintázatokat fejlesztett ki — ruházatuk is olyan volt, mint a magyaroké. Szóval egyetlen egy néppel sem egyezünk annyira, mint a magyarral, mellyel egyébiránt is sok összeköttetésünk volt“. E szavak, melyek az akkori lengyel társadalom egyik vezető személyiségétől és legjelentősebb családjának egyik tagjától származnak, valóban a társadalom gondolkodását fejezik ki s így történelmi forrásértékük tökéletesen jellemző. Két évszázaddal későbben pedig az ugyancsak vezető politikai szerepet betöltő lengyel emigránsoknak egyik tagja, gróf Worcell Szaniszló pedig így mutatja be a magyar és lengyel lélek megegyező természetét: „Lengyelország és Magyarország olyan, mint évszázados tölgyek, melyeknek törzsei egymás mellett nőttek fel, s gyökereik szélesen szétágazva a föld alatt láthatatlanul összefonódtak és összenőttek. Innen származik az, hogy az egyiknek léte és életrevalósága a föltétele a másik életének és egészségének“. Mélyen benne kellene élnie ezeknek a szavaknak a magyar társadalom tudatában, mert az azóta elmúlt fejlődés tapasztalatai megerősítik a múlt szemléletének helyességét és objektív igazságát. A magyar társadalom maga is vallotta annakidején ezeket a nézeteket s a közelmúlt nagy politikusai mindnyájan a mellett az igazság mellett harcoltak, hogy Lengyelországot mindenképpen fel kell szabadítani, mert anélkül nem lehet a békét sem Közép-Európában biztosítani, sem a biztonságérzetet nem lehet kifejleszteni a kijegecesedett birodalmak határszélein alakult vagy már régen élő államokban. 1916—1918 között a magyar parlamentben nem kisebb egyéniségek szálltak síkra e felfogás mellett, mint Andrássy Gyula, Apponyi Albert, Nagyatádi Szabó István, Huszár Károly, Batthyány Tivadar, Ugrón Gábor, Tisza István, Wekerle Sándor stb. És amikor a lengyel felszabadulás bekövetkezett, a magyar nemzet volt az első, mely az állammá alakulás nehézségein igyekezett túlsegíteni a belső és külső ellenségtől egyformán megtámadott lengyel nemzetet és tényleges támogatással is hozzájárult az állam kiépítéséhez. Azóta a történelem síkjában rövid, de — a magunk egyéni tapasztalatairól lévén szó — hosszúnak látszó húsz esztendő telt el s ez alatt az idő alatt a történelmi helyzet és földrajzi kényszerűség által parancsolt együttműködés feltételeit a politikai gátlások következtében nem lehetett kielégíteni. De végre a magas politika is felismerte a társadalom követelését és a mélyen szunnyadó rejtett erők felszínre kerülhettek.

Érdekes ezek után megismerkedni a lengyel társadalom hangulatával, de ugyanakkor a hivatalos lengyel politika irányvonalával is a magyar-lengyel közös határ kérdésével kapcsolatosan.

A magyar-lengyel határérintkezésnek a régi Magyarország több pontján is meg lett volna a lehetősége, de az egész középeurópai politikai helyzet azt a szükségességet váltotta ki, hogy a Ruténföld visszacsatolásával találja meg Magyarország a lengyel állammal való érintkezési területét. A hivatalos lengyel politika Magyarországgal kapcsolatosan a Ruténföldön kívül az utóbbi időkben nem is gondolt más határtalálkozó pontra, mint a Vereckei és Uzsocki hágók geopolitikai területére. Ebből a szempontból jellemző Beck lengyel külügyminiszter-

nek az a beszéde, melyet 1939 március 1 i-én mondott a lengyel képviselőház külügyi bizottsága előtt: kijelentette nevezetesen azt, hogy „logikai, történelmi és földrajzi okok határozzák meg ebben a kérdésben a lengyel kormány külpolitikáját. Kitűnt a fejlődés folyamán, hogy a „Podkarpacka Ruá“ nem alkalmas önálló állami életre, mert annak a népnek nincs kialakult politikai nézete és gazdasági életfeltételei ahhoz az államhoz kötik, mellyel századok óta együttélt, nevezetesen Magyarországhoz. Ezért mindent számbavéve, Lengyelország a legnagyobb érdeklődéssel támogatja a magyar követeléseket, melyek egyedül teremthetik meg a békét Európának ezen a területén. Magyarország követelését ki kell elégíteni, mert ez az egyedül helyes és követendő politika“. Hozzátette még a lengyel külügyminiszter ezekhez a fejtegetéseihez még azt is, hogy „ami ebben a kérdésben Romániát illeti, biztosíthatok mindenkit, hogy a Dunavölgye tekintetében Lengyelország és Románia között a legnagyobb egyetértés uralkodik“. Ha figyelembe vesszük, hogy ez a bizottsági beszámoló négy nappal a magyar hadseregnek ruténföldi bevonulása előtt hangzott el, akkor megérthetjük azt a határtalanul nagy lelkesedést, amellyel a hivatalos Lengyelország éppen úgy, mint a társadalomnak csaknem minden rétege és eleme a dicsőséges magyar hódítást fogadta és üdvözölte. Ennek a lelkesedésnek adott hangot a lengyel sajtó jelentőség szerint talán legkiemelkedőbb szerve, a Kur jer Poranny március 16-i cikkében, melyben kiemelte, hogy „a lengyel érdekek közvetlenül kielégítést találtak akkor, amikor Ruá Podkarpacka határain megerősödött a lengyel biztonság“. Tehát nem is Magyarország fontos területnövekedését hangsúlyozza, hanem értékelésében egyenesen odáig megy, hogy Lengyelország biztonsága szempontjából emeli ki a Ruténföld visszanyerését. A Gazeta Polska, a lengyel kormány félhivatalos és az uralkodó lengyel politikai párt hivatalos lapja március 17-én vezércikkben üdvözli a magyar nemzet hódítását, kiemelve, hogy a „magyar történelmi hagyományok győzedelmeskedtek, a hatalom észszerű érvényesítése jutott kifejezésre az állami önállóság erejének biztosítására“. Ugyanekkor az OZN (Organizacja Zjednoczenia Narodowego = Nemzeti Egyesülés Szervezete) az egész Lengyelország területén ünnepeket rendezett a közös lengyel-magyar határ megvalósulása alkalmából. Lwów, Poznan, Torun, Równo, Varsó, Krakkó, tehát az ország legkülönbözőbb pontjain fekvő városok társadalma vonult fel ezeken a tüntetéseken köszönteni a magyar nemzet sikerét s üdvözölni a lengyel állam biztonságának fokozódását. A tüntetések szellemi vezére maga Skwarczyński tábornok volt, az OZN elnöke, aki több beszédben adott kifejezést a lengyel társadalom örömeinek és a magyar hadsereg iránti csodálatának. Wilnoban Kwiatkowski miniszter kijelentette, hogy „meggyőzhetetlenül állítjuk, hogy a Köztársaság érdekeinek egyedüli kifejeződése a nemzet egyesülése s ugyanakkor kifejezzük azt a törhetetlen akaratunkat, hogy a magyar nemzettel visszanyert közös határt mindenkor meg fogjuk tartani s hangot adunk készségünknek, hogy a magyar hadsereggel minden körülmények között együtt működünk egybeolvadó érdekeink megvédelmezése céljából“.

De a társadalom tüntetésének erejét és jelentőségét csak meggyőzőbben juttatják kifejezésre a hivatalos szerveknek és vezető személyiségeknek azok a táviratai, melyeket az egyes magyar szervekhez és irányító egyéniségekhez intéztek. Mint a történelem, az élet jövő fejlődésének forrásértékű bizonyítékait, ezeket is ismertetjük röviden. Beck külügyminiszter március 18-án ezeket írta: „a közös lengyel-magyar határ hozzájárul a középeurópai viszonyok megszilárdulásához s a jövő számára a hagyományokon alapuló magyar-lengyel barátságának értékes biztosítékát nyújtja“. A sejm elnöke, Makowski hasonló örömet árul el, amikor a lengyel alsóház ülésén kijelenti, hogy „ilyen módon elmélyülhetnek a mi természetes kapcsolataink, felélénkülnek a szív érzései, megindulhat a mi együttműködésünk a mi országaink javára éppen úgy, mint a világ békéjére“. Ezeknél az elnöki szavaknál a sejm meleg tüntetésben adott hangot egységes véleményének. A szenátus elnöke, Miedziński ugyancsak március 18-án üdvözölte a plénum előtt a közös lengyel-magyar határ gondolatát a következő szavakban: „legyen szabad azt a meggyőződésemet hangsúlyoznom, hogy az az ajándék, melyet a magyar és lengyel hadsereg vezetői a határokon való találkozás alkalmából kicseréltek, a két nemzet barátságának a kifejezése lesz, kifejezője az örökké tartó jó szomszédságnak, a hatalmas, hűséges, férfias barátságának“, a szenátus a sejmhez hasonló lelkesedéssel árulta el az elnökkel való együttérzését és a magyarság öröme felett érzett boldogságát. Az államfők kölcsönös táviratváltása, valamint a magyar honvédelmi miniszternek a lengyel hadsereg fővezérével kicserélt távirata a magyar közönség előtt ismeretes s ezért azokról nem tartjuk szükségesnek részletesen beszámolni. De ugyanekkor tovább folyt a társadalom megmozdulása és tüntetése a határ mellett, tawoczneban, Uzsokon, Worochta-ban s más határmenti városokban mindenütt a múlt és a jövő összefonódását, a továbbhaladás optimizmusát hirdették a szónokok, hadseregparrancsnokok éppen úgy, mint az egyszerűbb emberek, lelket adva a majdnem halott reményeknek, életet öntve a vágyakba, kiölve a szívből a csalódás keserűségét. A Czás, a lengyel társadalom egyik legelőkelőbb hangú és legkomolyabban gondolkodó napilapja azt írja többek között: „Ez az esemény nemcsak a két állam életére fontos tény, hanem kihatása van egész Európára is. Magyarország területe olyan résszel növekedett, mely nemcsak geopolitikai helyzeténél fogva tartozik oda, hanem történelmi okokból kifolyólag is. Ezt a sikert a lengyel nép a legnagyobb örömmel fogadja annál inkább, mert ez nemcsak magyar, hanem lengyel érdek is. A lengyel állameszme érdeke két okból: az önálló Ruá a cseh államban állandó tűzfészke volt a belső irredentának; másodszer pedig azért, mert a csehszlovák Ruá a két egymásra utalt államot szétosztotta. Ennek megfelelően a magyar kormány sikerét csaknem egyidejűleg a lengyel külpolitika sikerének is kell tekintenünk“. (Márc. 17.) Ezzel a fejtegetéssel egyidőben írja az *Expres Poranny*: „Ha helyesen értékelünk, akkor a magyar-lengyel közös határt nemcsak a történelmi igazság érvényesülésének kell tulajdonítanunk s nemcsak a gazdasági érdekek és a közlekedéspolitikai okszerűségek normalizálását kell benne látnunk, hanem benne mindenekelőtt a rend és a fegyelem

követeléseit kell üdvözlünk. Történelmi jelentőséget ad ennek az eseménynek az a körülmény, hogy akkor következett be, amikor Csehország megszűnt és Szlovákia német fennhatóság alá helyezte magát“. Főlölegesnek tartjuk, hogy a beszámolót más lengyel sajtótermékek tanulmányainak ismertetésével is szaporítsuk, csak ismételjük, hogy nem volt még az ellenzéki lengyel napilapokban sem egyetlen olyan mondat, mely a magyar állam fennhatóságának kárpáti terjeszkedését elítélte volna, vagy más álláspontot foglalt volna el ebben a kérdésben, mint a lengyel társadalom imént ismertetett elemei.

Felmerülhet a kérdés, hogy a történelmi hagyományokon alapuló barátságon túlmenően Lengyelországnak milyen reális érdekei fűződtek a magyar-lengyel közös határhoz éppen a régi csehszlovák államnak ezen a területén. Bizonyos, hogy a legnagyobb örömmel az adott alapot, hogy a lengyelországi ukrán terrorizmus irredentájának rajzterülete a magyar foglalással megszűnt. Tudvalevő, hogy ide menekültek azok az elemek, amelyek nem érezték biztonságban magukat a jólszervezett lengyel rendőrség figyelő munkájával szemben, s innen rajzoltak ki a déllengyel vidékekre akkor, amikor úgy érezték, hogy földalatti munkájuk itt bizonyos érvényesülés előtt áll. Maga a Gazeta Polska írja március 16-án, hogy „Ukrajna Podkarpacka tipikus vonzóereje volt a politikai menekülteknek, akiknek a helyi életformához egyébként semmi közük sem volt“. És ha ez a lengyelelles ukrán irredenta nem veszélyeztette is a lengyel állam létalapjait, mert maga az ukrán társadalom legnagyobb része sem azonosította magát a politikai aknamunkások nézetével, mégis kellemetlenné tette a külföld előtt a Lengyelországról alkotott véleményt s azt a látszatot kelthette, hogy a lengyel kormány minden erejét csak arra használja föl, hogy az ukrán nemzeti megmozdulásokat lehetőleg visszaszorítsa s elzárja az érvényesülés legkisebb lehetőségétől is. Még nagyon messze van a történettudomány attól, hogy a kárpátorosz nemzetiségnek a nagy-ukrán néppel való származási és faji azonosságát minden mellékkörülményt kizáróan bebizonyíthassa, annyi azonban kétségtelen, hogy a kulturális és geopolitikai fejlődés a régi Magyarországnak ezen a vidéken egészen más kibontakozási törvényeket írt elő, mint a lengyelországi ukránok részére s természetesen mások is nemzeti követeléseit és érdekeit, mint annak. De akár egységes népről van szó, akár egészen más fejlődésről, annyi kétségtelen, hogy magában Lengyelországban, még az ukránok által legsűrűbben lakott területeken sem lehetett oly kiforrott nemzetellenes propagandát felfedezni, mint ezen a vidéken, ahol a lengyelelles propaganda fékevesztett harsonái üvöltötték tele az egyszerű életkörülmények között élő és csak az élet mindennapiságának elemei felé törekvő rutén nép művelt vagy műveletlen rétegeit. Lengyelországban a közvélemény napirenden tartja az ukránkérdés megoldásának útjait, s a kormány tudatában van annak, hogy ukránkérdés valóban létezik, de az eredmények kialakítása a legkevésbé sem függhet olyan politikai tényezőktől, amelyeknek követelése nem egyeztethető össze sem a lengyel állam érdekeivel, sem az ukrán nép jelenlegi gazdasági helyzetével. Ehhez járul még az is, hogy az egész közép-európai helyzet szinte parancsolólag írja elő,

hogy Lengyelország a középeurópai egyensúlynak egyik legfontosabb pillére legyen. A lengyel állam berendezkedésének mai jelszava a lengyel védelem (Obrona Polski) s ennek a védelemgondolatnak egyik kifejeződési formája a lengyel közvélemény szemében az is, hogy a lengyel állam dél felől biztosítékot találjon a közös magyar-lengyel határban. A lengyel szocialista párt (Polska Partja Socjalistyczna) hivatalos programja szerint „Lengyelország nem lehet és nem akar az úgynevezett Harmadik Birodalom előbástyája lenni a Szovjettel szemben s ugyanakkor nem lehet uszályhordozója Oroszországnak a német igények leszorítása céljából sem. Lengyelország ma úgy, mint a jövőben, a középeurópai politika önálló tényezője s célkitűzéseiben független minden más államtól“. (Gaz. Polska, március 28.) Ez az önálló politikai vonalvezetés talált határozott támogatást a lengyel társadalom szemében a közös lengyel-magyar határ megvalósulásával.

De a közöshatár-gondolat megvalósulásának nemcsak érzelmi eredményeit kell megvizsgálnunk, hanem ha a határt összekötő sávnak és nem szétválasztó tényezőnek fogjuk fel, számot kellene adnunk arról is, hogy voltaképpen milyen küátásai vannak a lengyel-magyar gazdasági életnek a közös határból kifolyólag. Eltűntek-e azok a közlekedéspolitikai akadályok, melyek eddig megbénították a magyar-lengyel kereskedelmet s van-e lehetőség arra, hogy újabb árucserre tegeye élénkebbé a két állam közötti forgalmat.

Mindenki előtt ismeretes a régi magyar külkereskedelem Lengyelország felé irányuló forgalma s az a nagy jelentőség, amelyet régebben a lengyelországi kivitel a magyar nemzetgazdaság szempontjából felmutatott. A magyar borkereskedelem behálózta az egész ország termelését és hosszú időn keresztül Lengyelország volt az egyetlen állam, amely a soproni, majd később a tokaji bortermelést vásárlásaival felendítette. A bor mellett a felvidéki textíliák is bőségesen ellátták a lengyel piacot, nem is téve említést a magyar rézről és más ásványi termékek kiviteléről, melyeknek pontos statisztikáját a történettudomány csak ezután fogja feldolgozni. A kereskedelem lendülete azonban Lengyelország felosztásával szinte egy csapásra megtört, a lengyel közönség nem tudott vásárolni, vagy nagyon kevés áruval is ki volt elégíthető, a lengyel földet kormányzó idegenek pedig nem Magyarországon szereztek be szükségleteiket, hanem Franciaországban vagy Németországban. Ez a visszafejlődés még a legújabb időkben is érezte szomorú hatását a magyar külkereskedelemben s csak 1925-ben kezdett a magyar kereskedelem bekapcsolódni a lengyel hálózatba, s ugyancsak ebben az időben tűnnek föl az első lengyel áruk a magyar piacon. Az 1925. évi kereskedelmi szerződést kiegészítő 1928. évi pótegyezmény lehetővé tette, hogy Magyarország Lengyelország felé kedvezményes, más államokhoz viszonyítva húsz százalékkal alacsonyabb vámok mellett szállíthasson különféle árukat, azok között elsősorban friss gyümölcsöt, villanygépeket és készülékeket, friss halat és friss főzelékféléket, nyersbőrt, bort, vasárut, ásványvizeket, szalámit és kolbászarut, gyapjút, lóherét és lucernamagot, nyersdohányt és búzát. Lengyelország viszont Magyarország felé szállított köszönet és

kokszot, nyers és megmunkált fát, műselymet, nyers fémeket, gyapjúszövetet, cukor- és takarmányrépamagot, parafint, nyers- és ócskavasat, ásványolajat, pamutszövetet, tisztított terpentinolajat, papirosárut. Külkereskedelmi forgalmunk Lengyelországgal reánk nézve kedvezőtlenül alakult, mert amíg 1929-ben kivitelünk pénzüsszege csak 17,434.000 pengő volt, addig behozatalunk ugyanakkor 50,922.000 pengőre rúgott. A kivitelben ebben az időben a nyersgyümölcs és a bor játszotta a legfőbb szerepet, míg a behozatal mérlegét elsősorban a szén, valamint a nyers- és megmunkált fa billentette hátrányunkra. Ezek az áruk még ma is azok közé tartoznak, amelyek a másik államban hiányoznak, kivéve talán a tűzifát, amely a Felvidék visszacsatolása révén ma már kielégíti a magyar szükségletet. De a lengyel állam a müncheni egyezmény következtében előállott területi gyarapodás után sem rendelkezik azokkal a cikkekkel, amelyek egy részét addig Magyarországból szerezte be, mert sem a Csacáig lehúzódó terület, sem pedig a Tátrának visszakapott sávja nem termel sem gyümölcsöt, sem bort. Viszont az is kétségtelen, hogy Magyarország fokozatosan iparosodik s ebben a tekintetben az egyes árucikkek feldolgozása arányosan fejlődik a lengyel ipari termeléssel, de ennek ellenére nagyon sok áruban kiegészítik egymást. Így mindenekelőtt az ipari nyersanyag szempontjából cinkellátásunk jelenleg elsősorban Németországból nyer kielégítést, jóllehet a lengyel termelés a maga fölöslegét el tudná helyezni a magyar piacokon. Magyarország szénszükséglete körülbelül 26.000 vagon; ennek nagy részét is pótolná a lengyel szénbányák termelése, amelyek ma már magában Angliában is versenyeznek az angol szénrel olcsóságuk és könnyű beszerezhetőségük következtében. Magyarország kiviteli lehetőségei pedig elsősorban olyan árucikkekben jelentkeznek, amelyek iránt más államok a lengyelen kívül a saját termelésük vagy a közlekedési nehézségek és a vámpolitika áthidalhatatlan akadályai miatt nem nagyon érdeklődnek. Ilyen mindenekelőtt a már említett friss gyümölcs, amelyet ugyan el tudunk helyezni Európa egyéb piacain is, de sokkal kevesebb haszonnal, mert nagyobb, technikai okokból származó költséggel, mint ahogyan a lengyel fogyasztók között. Ehhez járul még a nagy történelmi múltú magyar bor és a ponty, amelynek fogyasztása Lengyelországban a „szombati hal” szerepe miatt elsősorban a magyar kivitel révén lenne kielégíthető. Az uborkatermelésből is megfelelő mennyiséget lehetne lekötni Lengyelország számára. Ugyancsak a lengyel piacok várják a magyar hordóba csomagolt paradicsomot, a kaucsuk- és gumiárukat, a rádiókészülékeket, lámpaégőket és alkatrészeket, villamos motorokat és dinamókat, generátorokat és transzformátorokat, villanyizzólámpákat és egyéb árukat, amelyek a lengyel iparnak jelenlegi speciális beállítottságánál fogva ma az ottani beltermelésben teljesen elhanyagoltak. Mindezideig Lengyelország a magyar kivitel szempontjából az utolsó helyen áll, mert 1935-ben csak a tizenhetedik volt az államok sorrendjében; behozatal szempontjából pedig a tizennegyedik volt a sorban. Nagy mértékben folyt ez a cseh állam vámpolitikájából, amely oly magas tranzitóvammal sújtotta a magyar árukat, hogy a kiszállitás után már a középosztály számára elérhetetlen áruk volt. Jellemző

adatként felemlítjük: egy liter egri siller termelői ára 70 fillér volt 1936-ban s ugyanakkor Lengyelországban hat pengőért lehetett csak kapni. Ilyen magas tételek mellett pedig természetesen senki sem vásárolta s így magától értetődő, hogy még azok a vállalkozók is súlyosan ráfizettek vállalkozásukra, akik leküzdötték azt a félelmet, hogy esetleg a cseh állam oly hosszú ideig tartja magánál a magyar árút, amíg az a piacon már nem lesz elhelyezhető. Ez az akadály most már megszűnt s így a magyar termelés egy fokozatosan fejlődő piaclehetőséggel lett gazdagabb.

A közös határnak nem utolsósorban fontos előnye az idegenforgalom fellendülésének reménye is. Lengyelország gazdag turista-helyekben, amelyek addig közlekedéspolitikai okok miatt csak a legnagyobb kerülővel és többszörös vízum útján voltak megközelíthetők. Kiváló síhelyek a magyar turisztika számára Lengyelországban Zakopane, Zwardon, Krinica, Zegiestów, a két utóbbi egyben szénsavas és vastartalmú forrásaival remek gyógyhely is. Sósforrásáról lett nevezetes Szczawnica; de Közép-Európa egyik legszebb kirándulóhelye a Dunajec áttörésénél a Pieninek. Viszont hogy a lengyel turisták részére a magyar földön mennyi alkalom kínálkozik, az már sokkal jobban ismert, hogysen külön részletezni kellene. A közös magyar-lengyel határ megvalósulásával, a határok összekötő szerepének fontossága révén tehát sok lehetőség kínálkozik arra, hogy a két nemzet a múlt érintkezését ismét felvegye és beleélje magát a többszázados barátság éltető hangulatába. A politikai fontosságon kívül ezek a kisebbnek mutatkozó lehetőségek is nagyértékűek, mert a történelmi életben gyakran tapasztaltuk annak az igazságát, amit Pilsudski József a következő szavakkal öntött formába: „Nem mindig a rideg számok a legfontosabbak, és az anyagiakról való gondoskodás számvetése. A közért, az államért felelős vezető számítása éppen ott kezdődik, ahol megszűnik a bizonyosság és ahol kezdődik a valószínűség, még pedig a rendkívül ingatag, változó valószínűség“. A közös határ célszerűségét sem csak a számok állapítják meg és fejezik ki, hanem az élet jövődjé útjai, melyekre messze a jövőbe világító fénycsővát vetettek a lengyel társadalom tüntető ünnepei a magyar hadsereg dicsőséges előrenyomulása alkalmából.

KOMORÓCZY GYÖRGY